

Korona-utflytterne

Hvem forlot storbyen i 2020, og vil de komme tilbake?

Marianne Tønnessen

Utflyttingen fra Oslo var rekordhøy i koronaåret 2020. Nær 8000 utvandret fra Oslo til utlandet, det var litt mer enn året før. 36000 flyttet til andre deler av Norge, og det tallet har aldri vært høyere.

Vil utflytterne komme tilbake når pandemien er over? Alderen, familiesituasjonen og yrkene til de som flyttet ut kan gi en pekepinn på om de vil komme tilbake eller ikke. Sammenlignet med årene før var det en særlig sterk økning i utflyttingen blant personer med yrker der hjemmekontor ble mer vanlig under pandemien. Det kan tilsa at de i liten grad vil flytte tilbake til hovedstaden når pandemien er over, dersom hjemmekontor fortsatt blir mulig når korona-pandemien er over.

HØY UTFLYTTING FRA VERDENS STORBYER I 2020

I løpet av 2020, det første året med korona-pandemi, rapporterte mediene om uvanlig høy utflytting fra storbyer både i Europa og ellers i verden. Statistikk fra de andre nordiske landene viser også svært høy utflytting fra Stockholm, Helsinki og København. Det var også mange som flyttet ut fra Oslo, og i det følgende oppsummeres og utfylles artikkelen *Movers from the city in the first year of Covid* (Tønnessen 2021), der utflyttingen fra Oslo i 2020 er undersøkt nærmere.

REKORDMANGE FLYTTET FRA OSLO

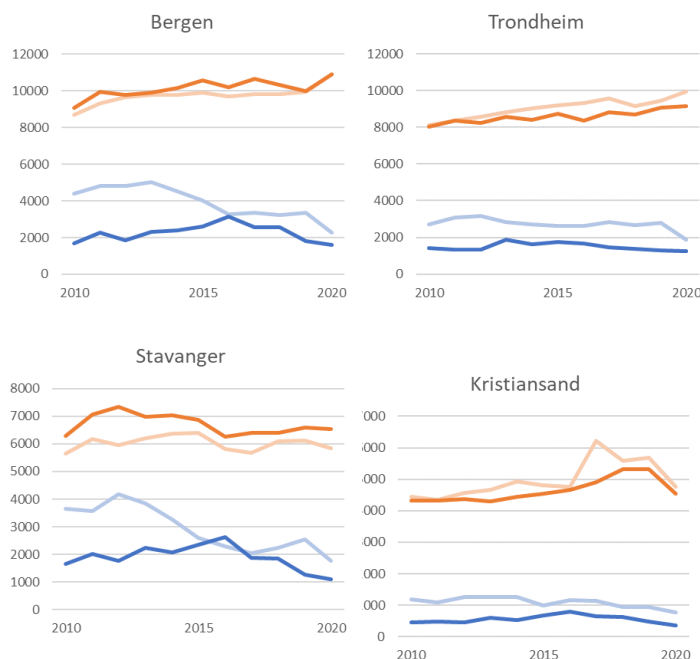
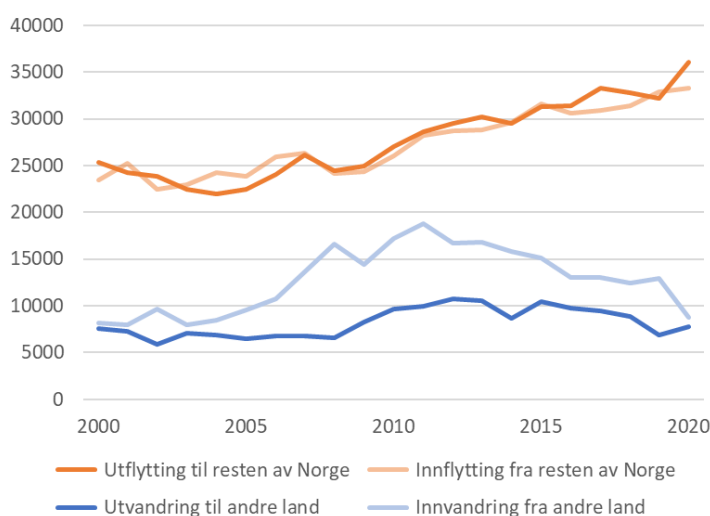
Oslo er en kommune preget av store flyttestrømmer – både til og fra resten av Norge og mellom Oslo og utlandet. Den øverste delen av figur 1 viser hvordan disse strømmene har utviklet seg siden 2000. Både inn- og utflyttingen fra og til resten av Norge har økt, men økningen i utflytting var spesielt høy fra 2019 til 2020 og for første gang ble den årlige innenlandske utflyttingen på mer enn 35 000. Inn- og utvandringen mellom Oslo og utlandet har sunket noe det siste tiåret, men utvandringen hadde et lite oppsving i 2020. Økningen i utflytting fra Oslo henger delvis sammen med at folketallet i Oslo øker, slik at det blir flere som potensielt kan utvandre. Men selv når man kontrollerer for dette, var det en tydelig økning i utflyttingen i 2020.

Figur 1 viser tilsvarende tall for andre storbyer i Norge. Bergen hadde en økning i utflyttingen til andre deler av Norge i 2020, men ellers finner vi ikke det samme mønsteret som for Oslo i verken Trondheim, Stavanger eller Kristiansand. Oslo var også den eneste av disse byene som hadde en økning i utvandringen i 2020.

HVEM FLYTTER FRA STORBYEN UNDER EN PANDEMI?

De som flyttet fra Oslo i 2020 har antakelig hatt mange forskjellige grunner til det. Noen av grunnene kan være knyttet til pandemien. Folk kan ha flyttet fordi de mistet jobben i en bransje som ble stengt ned, slik mange utelivs- og butikkansatte opplevde, eller de kan ha flyttet fordi de fikk mulighet til hjemmekontor og dermed mindre behov for å bo nær jobben. Årsakene til at folk flyttet fra Oslo kan også gi noen hint om hvorvidt de kommer tilbake etter pandemien.

Flyttinger til og fra Oslo

Figur 1: Flyttinger mellom Oslo og resten av Norge og utlandet (øverst), og tilsvarende for andre store norske byer, 2010-2020. Kilde: Statistisk sentralbyrå (statistikkbanktabell 01223)

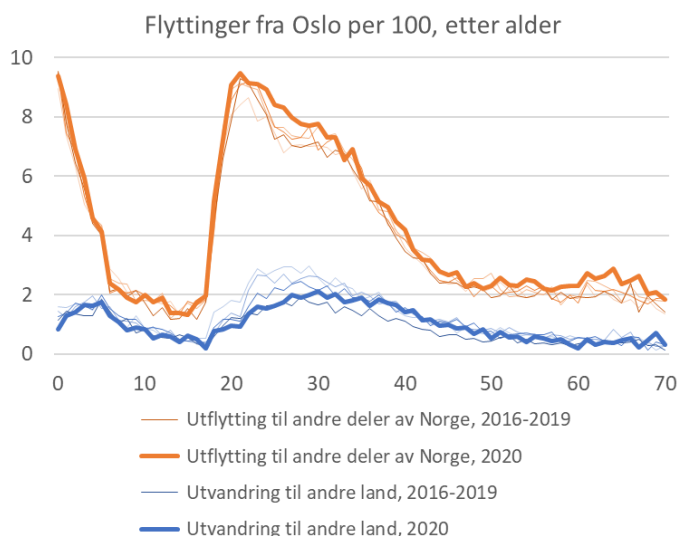
Blant de som flyttet fordi de mistet jobben, kan vi anta at mange kommer tilbake når jobbene er tilbake. Men de som flyttet fordi de fikk nye muligheter for hjemmekontor, flytter ikke nødvendigvis tilbake – i alle fall ikke hvis hjemmekontor fortsatt er mulig for dem. Ved å kartlegge ulike kjennetegn ved de som flyttet ut, er det mulig å anslå noe om årsakene og vurdere hvor sannsynlig det er at utflytterne flytter tilbake til Oslo etter pandemien.

LITT ELDRE ENN VANLIG

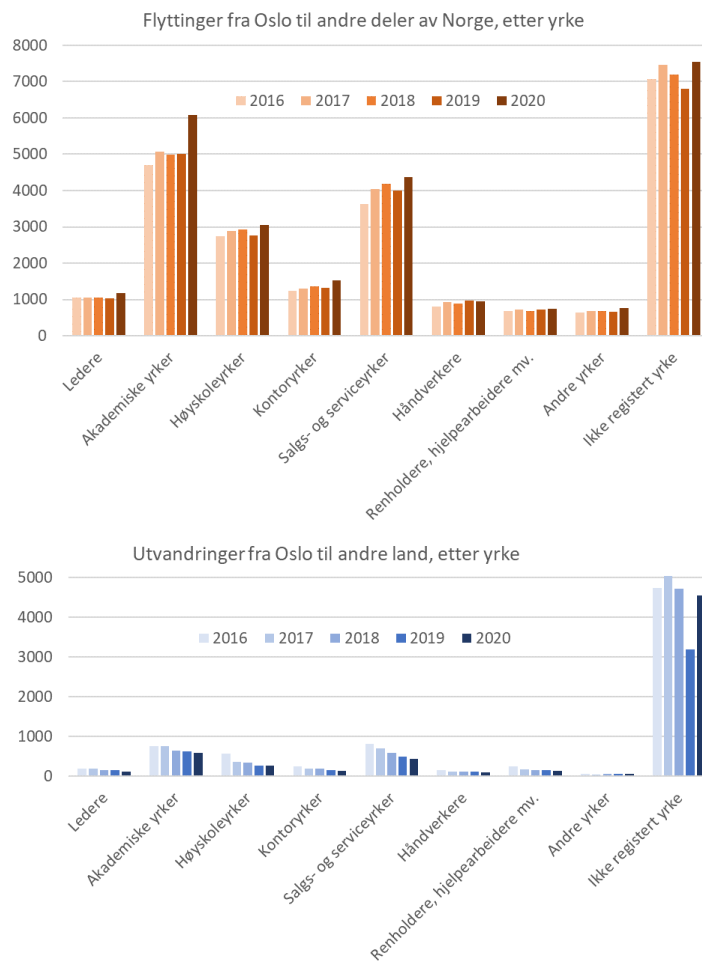
Analyser av registerdata fra Statistisk sentralbyrå (som er tilgjengelige gjennom tjenesten microdata.no), viser at de som flyttet fra Oslo i 2020 var noe eldre enn de som vanligvis flytter fra hovedstaden. Dette er vist i figur 2. At utflytterne var noe eldre enn vanlig, kan tale for at de i mindre grad vil flytte tilbake etter pandemien. Dette henger både sammen med at folk generelt blir mindre mobile etter at de har passert midten av 20-årene, og kanskje også at en del av storbyens tilbud er særlig attraktivt for unge voksne.

STERK HJEMMEKONTOREFFEKT

Figur 3 viser utflyttingen fra Oslo etter yrkesgrupper. Den mørkeste søylen viser utflyttingen i 2020, mens de lysere søylene viser utflyttingen i årene 2016-2019. Den øverste delen av figuren viser utflyttingen fra Oslo til andre deler av Norge, og har en særlig tydelig økning i yrkesgruppen «akademiske yrker». Denne gruppa omfatter yrker som krever fire år eller mer med høyere utdanning. Det var også en økning for høyskoleyrker og (andre) kontoryrker. En mer finfordelt yrkesinndeling (som finnes i den nevnte artikkelen) viser at utflyttingen fra Oslo økte særlig sterkt for IKT-rådgivere, realister, sivilingeniører, IKT-teknikere, samt juridiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske yrker. Dette er yrker der mange fikk hjemmekontor under nedstengningene. For enkelte andre yrker, som håndverkere og renholdere, var det nesten ingen endring i utflyttingen.

Figur 2: Flyttinger fra Oslo per 100 innbyggere etter alder, 2016-2020. Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

Figur 3: Utflyttinger fra Oslo til resten av Norge (øverst) og til utlandet (nederst) etter yrkesgrupper, 2016-2020.

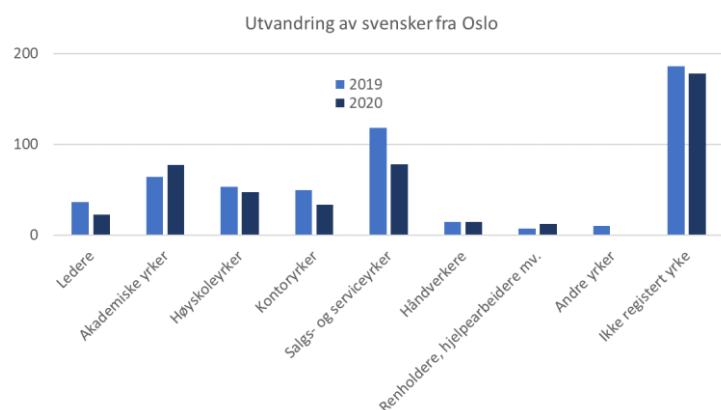
Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

Den øverste figuren viser også økt utflytting for folk i salgs- og serviceyrker, der mange ble permittert eller mistet jobben da butikker og serveringssteder i Oslo ble stengt ned i 2020. Økningen i denne yrkesgruppa var likevel ikke like stor som blant folk i typiske 'hjemmekontoryrker'.

At utflyttingen fra Oslo i 2020 til andre deler av Norge viser så en så tydelig hjemmekontor-effekt, kan tale for at mange av de som flyttet ut under koronapandemien ikke kommer til å flytte tilbake, så sant mulighetene for hjemmekontor fortsetter framover.

... MEN IKKE FOR UTVANDRINGEN

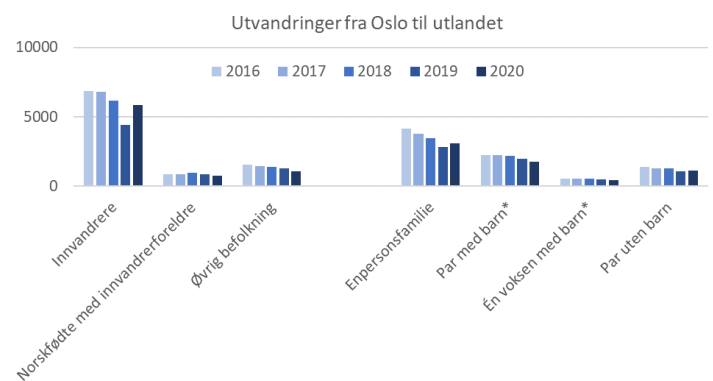
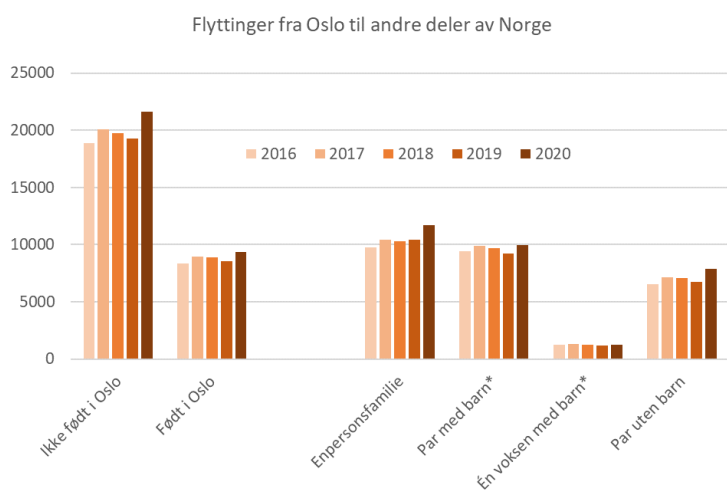
Også flyttingen til utlandet fra Oslo økte litt i 2020, men ikke like mye som den innenlandske utflyttingen. Det virker heller ikke som om folk i særlig grad har flyttet hjemmekontoret til utlandet: Blant utvandrerne var det ingen utpreget økning i antall som hadde typiske 'hjemmekontor-yrker'. Det var heller ikke noen klar økning i utvandringen blant folk i salgs- og serviceyrker. Dette siste kan delvis skyldes at svensker i liten grad utvandret fra Oslo i fjor, noe som igjen kan henge sammen med hvordan pandemien utviklet seg i Sverige og Norge. Figur 4 viser utvandring av personer med svensk landbakgrunn fra Oslo i 2020 etter type yrke de hadde i Norge. Det er klart lavere utvandring blant svensker i salgs- og serviceyrker i 2020 enn i 2019.

Figur 4: Utvandring av personer med svensk bakgrunn fra Oslo etter yrke, 2019-2020. Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

OFTE FØDT UTENFOR OSLO

Økningen i utflyttingen fra Oslo var også tydeligere blant personer som ikke er født i Oslo, som vist i figur 5. Når det gjelder utvandringen fra Oslo til utlandet (nederste figur) var det ingen økning verken for norskfødte med innvandrerforeldre eller den øvrige befolkningen, mens innvandrere (som er født i utlandet) hadde en økning fra 2019 til 2020.

Figur 5: Utflyttinger fra Oslo til resten av Norge (øverst) og til utlandet (nederst) etter fødested og familietype, 2016-2020.

* Barn er definert som personer 0-17 år

Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

At så mange av utflytterne opprinnelig er fra et annet sted enn Oslo, kan tilsa at sannsynligheten er lavere for at de flytter tilbake til hovedstaden etter pandemien, fordi de ikke nødvendigvis har så sterk forankring i Oslo.

OFTE UTEN BARN

På den andre siden viser figur 5 også en tydelig økning i utflyttingen blant enslige (enpersonsfamilier) og par uten barn. Det gjelder både for utflyttingen til andre deler av Norge og for utvandringen. Vi kan anta at personer uten barn er mer mobile enn personer med barn. At så mye av den økte utflyttingen fra Oslo skjedde blant personer uten barn, kan altså tilsa at dette er mer mobile personer som også lettere vil kunne flytte tilbake.

OPPSUMMERT: KOMMER DE TILBAKE?

Noen av kjennetegnene ved utflytterne fra Oslo i 2020 tilsier at de vil flytte tilbake etter pandemien – en del jobbet i bransjer med nedstengninger, og mange var uten barn. Likevel er det andre kjennetegn som taler for at 2020-utflytterne fra Oslo i liten grad vil flytte tilbake etter korona- pandemien: De var noe eldre enn utflytterne fra Oslo vanligvis er, de var ofte født utenfor Oslo, og økningen i utflytting var særlig sterk i yrker som fikk muligheter for hjemmekontor i 2020.

Dersom hjemmekontor fortsatt blir mulig og vanlig etter pandemien, vil det for mange kontoransatte bety at jobben i mindre grad avgjør hvor de bor. Dermed kan andre faktorer enn jobb bety mer. Bo- og flyttemotivundersøkelsen fra 2008 (Sørli m.fl. 2021) viste at det i tillegg til jobb er særlig tre faktorer som betyr mye for hvor folk bor: familie, bolig og stedsattraktivitet.

Familieforhold kan altså være en forklaring på utflyttingen i 2020. Som figur 5 viser, var mange av utflytterne født utenfor Oslo, og kan ha ønsket å bo nærmere familien et annet sted.

Boligmarkedet har sannsynligvis også spilt en viktig rolle. Oslos boligpriser var svært høye i 2020. Dersom folk i tillegg hadde behov mer plass for å få gode forhold for hjemmekontor, kan dette ha gjort at man valgte å flytte til et sted der man får mer bolig for pengene.

Stedsattraktivitet – altså ulike kvaliteter ved en plass – kan også ha betydning: En del av 2020-utflytterne kan ha flyttet fra Oslo rett og slett fordi de liker seg bedre et annet sted og har bodd i Oslo først og fremst fordi de jobbet der.

Alle disse tre faktorene kan også bidra til at 2020-utflytterne i liten grad flytter tilbake til Oslo etter pandemien – så sant hjemmekontor fortsatt blir mulig og boligprisene i Oslo holder seg relativt høye.

Og når noen først har flyttet ut, kan det være starten på en flyttestrøm som varer en stund. Flytteforskning viser at når noen først har flyttet og etablert seg et annet sted, kan det være lettere for andre å følge etter.

Men hvis jobben i framtiden i mindre grad styrer hvor vi bor, kan det også åpne opp for en motsatt flyttestrøm: folk som jobber et annet sted, men som aller helst vil bo i Oslo. Selv om andre deler av landet i mindre grad enn Oslo har et arbeidsmarked der hjemmekontor er mulig, skal vi ikke se bort fra at noen av innflyttere til Oslo etter pandemien vil ha jobb utenfor byen, men hjemmekontor i Oslo.

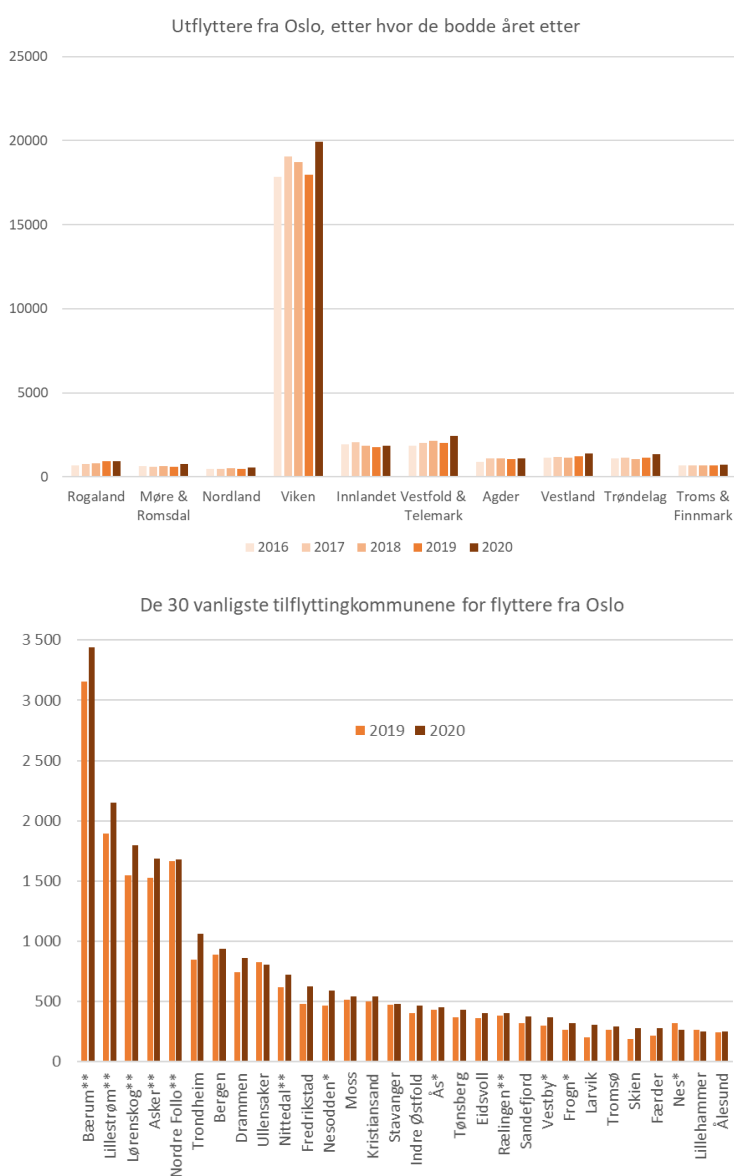
MAJORITETEN FLYTTET TIL VIKEN

Noen av utflytterne fra Oslo har slått seg ned langt fra byen, på øyer i havgapet eller høyt til fjells, og mediene har fortalt om folk som har benyttet pandemien til å skape seg et annet liv et helt annet sted.

Tallene over folkeregistrerte flyttinger viser likevel at de fleste som flyttet fra Oslo i 2020, ikke flyttet særlig langt. Omtrent to av tre flyttet til Viken, fylket som omslutter Oslo. Figur 6 (øverste del) viser at det også var en økning i flyttingen til andre fylker, og særlig til Vestfold og Telemark, men denne var liten i forhold til økningen i flyttestrømmen fra Oslo til Viken.

Store deler av Viken ligger i pendleravstand til Oslo, og tall på kommunenivå (nederste del av figur 6) viser at det særlig var kommuner i nærheten av Oslo som mottok utflytterne fra Oslo: Selv om det også var betydelig flytting til andre norske storbyer som Trondheim, Bergen, Kristiansand og Stavanger, og til østlandsbyer som Drammen, Fredrikstad, Moss og Tønsberg, gikk de største flyttestrømmene fra Oslo i 2020 til nabokommunene. De vanligste tilflytterkommunene i 2020 var Bærum, Lillestrøm, Lørenskog, Asker og Nordre Follo. Alle disse er en del av Oslo bo- og arbeidsmarkedsregion, og tettstedet Oslo omfatter også deler av disse kommunene (markert med to stjerner i figuren). I alle disse kommunene er det relativt enkelt å kombinere hjemmekontor med dager på jobb i Oslo.

Dette mønsteret er ganske likt som før korona-pandemien. Så selv om pandemien kan se ut til å ha endret litt på *hvem* som flytter fra Oslo, med flere eldre og flere i kontoryrker, var det ikke noen særlig endring i *hvor* folk flyttet sammenlignet med perioden før pandemien.

Figur 6: Utflytting fra Oslo til andre deler av Norge, etter tilflyttings-fylke (øverst) og -kommune (nederst).

* Kommunen er en del av Oslo bo- og arbeidsmarkedsregion

** Oslo tettsted omfatter i tillegg deler av kommunen

Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

REFERANSER: Sørli, K., Aure, M. & Langset, B. (2012) Hvorfor flytte? Hvorfor bli boende? NIBR-rapport 2012:22

<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5515>

Tønnessen, M. (2021) Movers from the city in the first year of Covid. *Nordic Journal of Urban Studies* 02 / 2021

<https://doi.org/10.18261/issn.2703-8866-2021-02-03>

EXITNORWAY er et forskningsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd (prosjektnummer 313823) og ledet av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) ved Oslo Met. Webadresse: <https://uni.oslomet.no/exitnorway/>.

EXITNORWAY policy brief er oppsummeringer av arbeid gjort i prosjektet, vanligvis oppsummert på norsk.

SITERING: Tønnessen, M (2021) *Korona-utflytterne - Hvem forlot storbyen i 2020, og vil de komme tilbake?* EXITNORWAY policy brief 2/2021. Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), Oslo Met.